

Ukraina

2. System administracyjny.

2.1. Ustrój polityczny.

Od momentu ogłoszenia niepodległości 24 sierpnia 1991 r. Ukraina jest republiką – demokracją parlamentarną z systemem wielopartyjnym. Podstawą porządku prawnego na Ukrainie jest Konstytucja uchwalona 28 czerwca 1996 r., znowelizowana w grudniu 2004 r. Zgodnie z konstytucją, Ukraina jest suwerennym i niezależnym, demokratycznym, socjalnym państwem prawa. Jest państwem unitarnym. Na mocy nowelizacji konstytucji w 2004 r., Ukraina przekształcona została z republiki prezydencko-parlamentarnej w parlamentarno-gabinetową (większość zmian weszła w życie w styczniu 2006 r.). 30 września 2010 r. Sąd Konstytucyjny uznał jednak nowelizację z 2004 r. za niekonstytucyjną i uchylił ją (wskazując na naruszenia procedury przy jej rozpatrywaniu i przyjmowaniu przez parlament). Tym samym przywrócony został porządek konstytucyjny z 1996 roku. Przywrócenie zapisów konstytucji z 1996 roku zdecydowanie wzmacnia prerogatywy i pozycję prezydenta jako szefa władzy wykonawczej, także wobec parlamentu, którego wpływ na rząd został bardzo uszczuplony.

Głową państwa jest prezydent, wybierany w wyborach powszechnych i bezpośrednich na 5-letnią kadencję. Prezydent stoi na czele państwa, reprezentuje Ukrainę na zewnątrz, jest gwarantem suwerenności państwa, kieruje prowadzeniem polityki zagranicznej. Obecnie Prezydentem Ukrainy jest Wiktor Janukowycz, wybrany na to stanowisko w lutym 2010 r. Zaprzysiężenie nowego prezydenta Ukrainy miało miejsce 25 lutego br.

Podział administracyjny. Terytorium Ukrainy dzieli się na 24 obwody (ukr. *oblasti* – odpowiadające polskim województwom), 2 miasta wydzielone – Kijów i Sewastopol oraz Autonomiczną Republikę Krymu. Powyższe jednostki terytorialne dzielą się z kolei na 490 rejonów (ukr. *rajony* – odpowiednik powiatów). Przedstawicielstwo władz centralnych w regionach stanowią Państwowe Administracje Obwodowe, których przewodniczący (potocznie zwani gubernatorami – odpowiednik wojewodów), są mianowani przez Prezydenta Ukrainy. Z kolei Rady Obwodowe (odpowiednik sejmików) wybierane są w wyborach lokalnych.

2.2. Władza ustawodawcza

Jedynym organem władzy ustawodawczej jest jednoizbowy parlament – Rada Najwyższa Ukrainy (Werchowna Rada), licząca 450 deputowanych, wybieranych w wyborach powszechnych. Od 2006 roku Rada Najwyższa wybierana jest według ordynacji proporcjonalnej. Kadencja Rady, w myśl przywróconych 30.09. 2010 r. zapisów konstytucji z 1996 r., trwa 4 lata (rządząca Partia Regionów zapowiada nowelizację konstytucji, wydłużając kadencję parlamentu do pięciu lat). W wyniku ostatnich, przedterminowych wyborów parlamentarnych, które odbyły się 30 września 2007 r., w Radzie Najwyższej znaleźli się przedstawiciele pięciu partii politycznych: Partii Regionów (34,37% głosów), Bloku Julii Tymoszenko (30,71% głosów), koalicji Nasza Ukraina-Ludowa Samoobrona (14,15% głosów), Komunistycznej Partii Ukrainy (5,39% głosów) oraz Ludowego Bloku Łytwyna (3,96% głosów).

2.3. Władza wykonawcza

Organem władzy wykonawczej jest rząd – Gabinet Ministrów, którego rola – po ostatnim orzeczeniu Sądu Konstytucyjnego – sprowadzona została de facto do roli administratora, a głównym podmiotem władzy wykonawczej ponownie został Prezydent Ukrainy. Szefa rządu – premiera, zgodnie z przywróconymi przepisami konstytucji, desygnuje Prezydent (przy wymogu akceptacji przez parlament). Ograniczenie roli premiera i parlamentu na rzecz

Ukraina

prezydenta wynika z możliwości odwołania szefa rządu przez głowę państwa bez konsultacji z Radą Najwyższą. Prezydent ma także uprawnienia do tworzenia i likwidacji resortów ministerialnych i centralnych organów władzy wykonawczej (co do 30.09.2010 r. było prerogatywą rządu) oraz do uchylania rządowych aktów prawnych. Głowa państwa skorzystała z tego prawa wydając dekret „O optymalizacji systemu centralnych organów władzy wykonawczej” nr 1085/2010 z dnia 9.12.2010 r., wprowadzający reorganizację szeregu dotychczasowych ministerstw, komisji i agend rządowych, tworzący nowe struktury administracyjne oraz likwidujący część urzędów; dekret uznany został za początek reformy administracyjnej na Ukrainie. 11 marca 2010 r. premierem rządu Ukrainy został Mykoła Azarow, bliski współpracownik prezydenta W. Janukowycza. W skład koalicji parlamentarnej „Stabilność i reformy” (wspierającej rząd M. Azarowa) wchodziły frakcje parlamentarne Partii Regionów, Komunistycznej Partii Ukrainy, Bloku Łytwyna, a także deputowani pozafrakcyjni i pojedynczy przedstawiciele frakcji Bloku Julii Tymoszenko i Naszej Ukrainy Ludowej-Samoobrony. Od 30.09.2010 r. – tj. od momentu przywrócenia zapisów konstytucji z 1996 roku, w Radzie Najwyższej nie ma obowiązku tworzenia większościowej koalicji, a deputowani mogą dowolnie zmieniać przynależność frakcyjną oraz tworzyć w toku kadencji nowe frakcje.

2.4. Struktura administracji państwowej (zgodnie z zapisami prezydenckiego dekretu nr 1085/2010; stan na grudzień 2010 r.)

Premier – Mykoła Azarow

Ministerstwa i ich szefowie:

Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego i Handlu - Andrij Klujew (Pierwszy Wicepremier)

Ministerstwo Infrastruktury – Borys Kolesnikow (Wicepremier)

Ministerstwo Polityki Socjalnej – Serhij Tihipko (Wicepremier)

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Budownictwa i Gospodarki Mieszkaniowo-Komunalnej – Wiktor Tichonow (Wicepremier)

Ministerstwo Spraw Zagranicznych – Kostiantyn Hryszczenko

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych – Anatolij Mohyliow

Ministerstwo Obrony – Mychajło Jeżel

Ministerstwo Sprawiedliwości – Ołeksandr Ławrynowycz

Ministerstwo Finansów – Fedir Jaroszenko

Ministerstwo Energetyki i Przemysłu Węglowego – Jurij Bojko

Ministerstwo Polityki Rolnej i Gospodarki Żywnościowej – Mykoła Prysiażniuk

Ministerstwo Ekologii i Zasobów Naturalnych – Mykoła Złoczewskij

Ministerstwo Oświaty i Nauki, Młodzieży i Sportu – Dmytro Tabacznik

Ministerstwo Kultury – Mychajło Kuliniak

Ministerstwo Ochrony Zdrowia – Zinowij Mytnyk

Ministerstwo Sytuacji Nadzwyczajnych – Wiktor Bałoha

Inne, ważniejsze organy administracji i instytucje gospodarcze oraz ich szefowie:

Narodowy Bank Ukrainy – Wołodymyr Stelmach

Fundusz Majątku Państwowego – Ołeksandr Riabczenko

Komitet Antymonopolowy – Wasyl Cuszko

Narodowa Komisja Regulowania Elektroenergetyki – Serhij Titenko

Państwowa Komisja ds. Papierów Wartościowych i Rynku Kapitałowego – Dmytro Teweliew

Państwowa Komisja ds. Regulowania Rynków Usług Finansowych – Wasyl Wołga

Państwowa Służba Celna – Ihor Kaletnik

Państwowa Służba Podatkowa – Ołeksandr Papaika

Ukraina

Państwowa Służba Weterynaryjna i Fitosanitarna – Iwan Bisiuk
Państwowa Służba Skarbu Państwa – vacat
Państwowa Służba Rejestracyjna – vacat
Państwowa Służba Statystyki – Ołeksandr Osaulenko
Państwowa Służba Regulacji Technicznych – Ołeksandr Matwijczuk
Państwowa Służba Monitoringu Finansowego – Serhij Hurzij
Państwowa Agencja ds. Inwestycji i Zarządzania Projektami Narodowymi – Ołeksandr Taran
Państwowa Agencja Efektywności Energetycznej i Energooszczędności – Mykoła Paszkewycz
Państwowa Agencja Inwestycji Ekologicznych – Serhij Orlenko
Państwowa Agencja ds. Nauki, Innowacji i Informacji – Wołodymyr Semynożenko
Państwowa Agencja Zasobów Ziemi – Ihor Łysenko
Państwowa Agencja Rezerw – Jurij Błahodyr
Państwowa Agencja ds. Zarządzania Mieniem Państwowym i Prawami Korporacyjnymi – vacat
Państwowa Inspekcja Pracy – vacat
Państwowa Inspekcja Finansowa – Petro Andrejew

2.5. Sądownictwo gospodarcze

System sądowiczy Ukrainy obejmuje Sąd Najwyższy (SN), sądy powszechne, sądy gospodarcze i arbitrażowe. SN nadzoruje działalność sądów powszechnych. Sądem właściwym do rozpatrywania spraw gospodarczych jest na Ukrainie sąd gospodarczy. Jeśli strony umowy handlowej zawrą w umowie klauzulę arbitrażową – uznają za właściwy do rozstrzygnięcia ewentualnych sporów sąd arbitrażowy. Najbardziej znanym miejscowym sądem arbitrażowym jest Międzynarodowy Sąd Arbitrażowy przy Izbie Handlowo-Przemysłowej Ukrainy w Kijowie. Oprócz ustawodawstwa ukraińskiego na terytorium Ukrainy obowiązują przepisy międzynarodowe, np. ratyfikowana przez Ukrainę Konwencja Waszyngtońska, dotycząca rozstrzygnięcia sporów inwestycyjnych pomiędzy państwem a inwestorami zagranicznymi czy Konwencja Nowojorska, zgodnie z którą Ukraina uznaje wyroki zagranicznych sądów arbitrażowych.